

EESTI KEELE AINEKAVA 4.–9. KLASSILE**ÕPPE-EESMÄRGID**

Põhikooli aineõpetus taotleb, et õpilane:

- austab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat;
- arendab kriitilist mõtlemist ja analüüsioskust;
- väärtustab head keeleoskust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina;
- arendab oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust, omandab õigekirjaoskuse;
- õpib mõtestatult lugema ja kirjutama eri liiki tekste;
- loeb eakohast väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi, rikastab oma mõttemaailma;
- arendab kirjanduse mõistmist, kujutlusvõimet, loovust ja kunstimaitset;
- huvitub ilukirjandusest ja paikkonna kultuurist;
- õpib hankima teavet erinevatest allikatest; harjub kasutama sõnaraamatuid ja käsiraamatuid.

ÕPPETEGEVUS

- Sel kooliastmel taotletakse, et õpilasel kujuneks teadlik suhtumine oma kõnesse ja teiste kuulamise, oskus suhelda paindlikult, arvestades vestluspartnereid ja suhtlusolukordi.

Lugemis- ja kirjutamisõpetus on orienteeritud lugemis- ja kirjutamisprotsessi mõistmisele ning tekstide koostamiseks vajalike oskuste omandamisele (kavandamine, eesmärgistamine, vormistamine jne).

Tähtsal kohal on tekstitaju – neutraalse ja kujundliku keelekasutuse eristamine, nende otstarbe mõistmine jne. Õpilase keeleteadmisi avardatakse, kuid need jäävad rakenduslikeks.

Kuulamine:

- 1) vahetu suulise esinemise kuulamine;
- 2) ettelugemise ja jutustamise kuulamine;
- 3) vestluse, arvamusalalduse, sõnavõtu kuulamine paaris ja rühmas;
- 4) proosa-, luule-, draama-, meediateksti kuulamine;
- 5) olulise teabe leidmine ja eristamine ebaolulisest, saadud teabe kasutamine;
- 6) kuulatu meeldejäätmine, kuulatu üle arutlemine; esituse eakohane hindamine;
- 7) suulise tööjuhendi järgimine.

Kõnelemine:

- 1) kõnelemine mitmesugustes olukordades: sõbraga, täiskasvanuga, tuttavaga, võõraga; paaris, rühmas;
- 2) vestluse alustamine, jätkamine ja lõpetamine;
- 3) vestluspartnerite ja suhtlusolukorra arvestamine;
- 4) jutustamine loetud või kuulatud teksti põhjal, pildist, sündmusest, nähtusest;
- 5) tekstilähedane ja kokkuvõtlik jutustamine;
- 6) loetu ja kuuldu üle arutlemine;
- 7) pildi, eseme, sündmuse kirjeldamine, võrdlemine;
- 8) elamuse, kujutluse väljendamine;
- 9) rolli esitamine;
- 10) luuletuse, dialoogi või proosakatkendi mõtestatud esitamine.

Lugemine:

- 1) häälega lugemine: mõtestatus, selgus, sobiv intonatsioon; ettelugemine;
- 2) ositi lugemine;
- 3) oma lugemise jälgimine;
- 4) fakti ja arvamuse eristamine;
- 5) endamisi lugemine: eesmärgipärasus, mõtestatus, valikulisus;
- 6) iseseisev töö tekstiga: küsimuste esitamine, neile vastamine, kirjaliku tööjuhendi järgimine;
- 7) proosa-, luule-, draama-, meedia-, tarbe- ja teabeteksti lugemine;
- 8) kirjandusliikide eristamine;
- 9) teema, tegevuse koha ja aja määratlemine, tegelaste kirjeldamine ja iseloomustamine;

- 10) luuletuse teema määratlemine, meeleolu kirjeldamine;
- 11) juhendi lugemine ja selles sisalduva teabe mõistmine;
- 12) tekstis numbriga väljendatud arvude ning õpitud lühendite lugemine ja seostamine kaastekstiga;
- 13) tabeli lugemine ja mõistmine;
- 14) teemakohase materjali leidmine teatmeteosest, raamatukogust;
- 15) raamatu sisukorras orienteerumine.

Kirjutamine:

- 1) jutustava, kirjeldava, iseloomustava, võrdleva ja arvamusteksti kirjutamine;
- 2) dialoogi, juhendi, kuulutuse, reklaami kirjutamine;
- 3) kirja kirjutamine; ümbriku vormistamine;
- 4) elamuse, fantaasia põhjal kirjutamine;
- 5) teksti põhjal kirjutamine: alguse või lõpu lisamine, laiendatud ja jutustaja isikut või tegevuse aega muutev ümberjutustus;
- 6) teksti eesmärgistamine, kavandamine, eeltöö kirjutamine, viimistlemine, vormistamine;
- 7) käekirja loetavus, töö välimus; oma teksti kontrollimine

MUUDE TEABEALLIKATE KASUTAJA

Õppevaldkondade koostoime tulemusena areneb õpilase mõtlemisvõime ja oskus õppida: omandatakse olulisi kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ja oskus oma mõtteid väljendada.

- Esimesel ja teisel kooliastmel käsitletakse aine õppevaldkondi integreeritult, tundides arendatakse kõiki osaoskusi. Õpilase õpitulemusi hinnatakse ühe kokkuvõtva hindega nii õppeveerandite kui ka õppeaasta lõpul.
- Kolmandas kooliastmes on õppeaine nimetus eesti keel ja kirjandus, sest sellel kooliastmel muutub tähtsamaks kirjandusõpetuse roll ja ilukirjanduse lugemine. Õpetust jätkatakse integreeritult. Aine õpitulemusi hinnatakse veerandi lõpul ühe kokkuvõtva hindega või hinnatakse igal veerandil kolme õppevaldkonna – õigekeelsus, tekstiõpetus ja kirjandusõpetus – õpitulemusi eraldi. Õppeaine kokkuvõttev veerandihinne ja aastahinne on kolmes õppevaldkonnas saavutatud õpitulemuste koondhinne.
- Eesti keel nagu teisedki ained pakub õpilasele valikuvõimalusi, mis suurenevad klassist klassi (lektüür, projektid, valikkursused, ühiskursused teiste ainetega). Kooliõppekava koostamisel on soovitatav arvestada paikkonna eripära, lülitada ainekavasse kodukoha kirjandus- ja kultuurielude teemasid.

4. KLASS

Tähestikuline järjestamine. Helilised ja helitud häälikud. Hääliku pikkuse ja kaashäälikuühendimärkimine kirjas koos kõrvalekalletega põhireeglitest.

i ja j, sõnaalgulise h, õigekirjutus. b, d, g, f, š, ž tuntumates võõrsõnades.

Suur ja väike algustäht koha- ja isikunimedes, ajalehtede, ajakirjade ja teoste pealkirjades; keelte ja rahvuste nimetuste, tähtpäevade kirjutamisel, ajaloosündmustemärkimisel.

Teksti adressaat, ja eesmärk. Vestlus. Tarbetekst. Kiri, sõnum, juhend.. Tarbeteksti kasutamine.

Ilukirjanduse eripära. Kujundiline keel. Tõepärasus ja fantaasia. Ilukirjandus ja teised kunstiliigid.

Filmikunst. Rahvalaul, rahvajutt, rahvaluule lühivormid.

5. KLASS

Liitsõna õigekirjutus. Sõnade poolitamine. Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamise põhijuhtumid:

nimisõna- ja nimisõna, omadussõna ja nimisõna; kohanimed. Pöördõnade kokku- ja

lahkukirjutamine. Arvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõna ja kuupäeva märkimine.

Lühendid. Käändsõnad. Nende veakriitilisi vorme. Ühildumine. Omadussõna võrdlemine.

Pöörd sõna ja pöörd sõnavormide kasutusvõimalusi.
Meediatekstide olulisi liike. teksti peamõte. Teksti kompositsioon. Teksti kavandamine.
Proosa: ajalooline jutustus, seiklusjutt, kriminaalkirjandus, fantaasiajutt, loomajutt, humoresk, anekdoot, naljand.

6. KLASS

Lihtlause ja liitlause. Osalause piir ja selle tähistamise võimalused. Kirjavahemärkide kasutamine loetelus ja liitlause järjekohase asetusega osalause puhul. Sidesõna ja siduv ase- ning määrsõnaosalause alguses.

Otsekõne ja selle kirjavahemärgid. Ütte kirjavahemärgid. Sõnavara: eakohased võõrsõnad, sünonüümid, antonüümid, fraseologismid. Sagedasemate võõrsõnade tähendus. Sõnade mitmetähenduslikkus.

Sõnaraamatu kasutamine: sõna tähendus ja õigekirjutus.

Tekstiloomed: kiri, sõnum, iseloomustus, jutt, kirjeldus, arvamus, dialoog, kuulutus reklaam.

Mõisted: arvamus, kirjeldus, iseloomustus, fakt, juhend, teatmeteos, tabel, kuulutus.

Õpilaste omalooming. Mõisted: rahvalaul; muinasjutt, muistend, kõnekäänd, naljand; jutustus, seiklusjutt; luuletus, valm; riim; kujund; võrdlus, kordus, teema, näidend, vaatus; film, seriaal.

Loetavad ja tunnis käsitletavad kirjanduse eri liike ja žanreid esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust:

Friedrich Reinhold Kreutzwald, Juhan Jaik, Richard Roht, Oskar Luts, Andrus Kivirähk, Jüri Parijõgi, Jaan Rannap, Harri Jõgisalu, Eno Raud, Aino Pervik, Silvia Rannamaa, Silvia Truu, Leelo Tungal, Janno Põldma, Tiia Toomet või teised; Astrid Lindgren, Mark Twain, Hans Cristian Andersen, Aleksei Tolstoi, Lev Tolstoi, Jules Verne, Rudyard Kipling, Gerald Durrell, Daniel Defoe, Selma Lagerlöf, Ferenc Molnár, Frances Hodgson Burnett, Jack London, John Ronald Reuel Tolkien, Lewis Carroll, Alan Alexander Milne. Ning mõni paikkonnale- Saaremaale- tähtis kirjanik.

II kooliastmel loeb õpilane tervikuna vähemalt 12 ilukirjandusteost.

7. KLASS

Kirjakeel ja kõnekeel.

Murre; kodumurre.

Ülevaade keele muutumisest ja arendamisest.

Olulisemad õigehääldusjuhised.

Võõrsõna õigekirjutuse põhilised erijooned.

Suur ja väike algustäht asutuste, ettevõtete, organisatsioonide nimedes ja nimetustes.

Sõna kokku- ja lahkukirjutamine olenevalt tähendus- ja vormipõhimõttest.

Lühendid ja lühendamised.

8. KLASS

Sõnaliigid: käändsõna, pöörd sõna, muutumatu sõna, nende kasutamine ja ülesanded lauses.

Sõnavorm.

Tüvi, liide, tunnus, lõpp.

Tüve muutuste ja astmevahelduse lühiülevaade.

Käänete funktsioonid.

Soovitatavad i-mitmuse vormid.

Veahtlikud reksioonijuhud.

Võrdlemine.

Soovitatavad i-ülivõrde vormid.

Tegusõna käändelised vormid ja nende kasutamine lauses. Määrsõna. Kaassõna. Nende kasutamine lauses.

Lause tähendusosad ja lauseliikmed.

Peamised sõnajäremallid, nende kasutamine info liigendamiseks.

9. KLASS

Lihtlause ja lauselühend, nende kasutamine sõnastuse rikastamisel. Lisandi kasutamine.

Liitlause: rind- ja põimlause.

Otse- ja kaudkõne.

Ülevaade kirjavahemärkide tarvitamisest.

Sõnamoodustus, selle kasutamine sõnastuse rikastamiseks. Sõnavara: sünonüümid, antonüümid, homonüümid, paronüümid; termin ja mõiste.

Olulisemad keelekäsiraamatud.

Õigekeelsussõnaraamat ja selles sisalduv info.

Loetavad ja tunnis käsitletavat kirjanduse eri liike ja žanreid esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust:

Lydia Koidula, Friedrich Robert Faehlmann, Friedrich Reinhold Kreutzwald,

Eduard Bornhöhe, Eduard Vilde, Anton Hansen Tammsaare, August Kitzberg,

August Gailit, Karl Ristikivi, Friedebert Tuglas, Juhan Smuul, Mati Unt, Helga Nõu, Jaan Kross,

Raimond Kaugver, Enn Vetemaa, Fred Jüssi, Harri Jõgisalu, Lennart Meri.

Näiteid eesti kirjanike luulest: Kristjan Jaak Peterson, Lydia Koidula, Ernst Enno,

Juhan Liiv, Gustav Suits, Villem Grünthal-Ridala, Marie Under, Hendrik Visnapuu,

Juhan Sütiste, Betti Alver, Hando Runnel, Juhan Viiding, Deboora Vaarandi, Doris Kareva,

Viivi Luik või teised; Aleksandr Puškin, Anton Tšehhov, George Byron, Victor Hugo,

Alexandre Dumas, Walter Scott, Charles Dickens, Alan Marshall, Antoine de Saint-Exupéry,

Charlotte Brontë, Edgar Allan Poe, Herbert George Wells, Agatha Christie või teised.

Vähemalt üks uudisproosateos omal valikul, üks vabalt valitud luulekogu igal aastal.

Ning mõni Saaremaale tähtis kirjanik.

III kooliastmel loeb õpilane tervikuna vähemalt 16 ilukirjandusteost.

ÕPITULEMUSED

4.-6. klassi eesti keele õpitulemused

- oskab kirjas õigesti märkida häälikupikkust, i ja j, sõnaalgulist h
- oskab rakendada kaashäälikuühendi põhireegleid;
- oskab sõnu poolitada;
- oskab nimisõna kokku- ja lahkukirjutust tüüpjuhtumel;
- oskab kasutada suurt algustähte nimedes, teoste ja perioodiliste väljaannete pealkirjades, ajaloosündmuste märkimisel;
- oskab kasutada tavalühendeid;
- teab või oskab vajadusel sõnastikust leida oma- ja võõrsõnade tähendust ja õigekirjutust;
- oskab leida sünonüüme ja neid tekstis korduste vältimiseks kasutada;
- tunneb tekstist ära nimi-, omadus-, arv-, ase- ning tegusõnad; oskab õigesti kasutada käände- ja pöördvormi, ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku;
- oskab kasutada omadussõnade keskvorret ja kõige-ülivorret;
- oskab moodustada ja kirjavahemärgistada lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- oskab siduvaid sõnu õigesti lauses kasutada;
- oskab otsekõnet ja ütet kirjavahemärgistada;
- oskab jutustada ja kirjutada sündmusest; kirjeldada; väljendada oma arvamust; edastada teavet selgelt ja ühemõtteliselt; eristada tõepärasest fantaasiast;
- oskab koostada kirja; vormistada ümbrikku;
- oskab vestlust alustada, kaasvestlejat kuulata ja keskustelu sobivalt jätkata,
- oskab loetust ja kuuldust olulist leida, seda oma sõnadega edasi anda ning saadud teavet kasutada;
- oskab tekstiga iseseisvalt töötada: esitada teksti kohta küsimusi, küsimustele teksti põhjal vastata;
- oskab lugemispala kavastada;

- oskab teksti ette lugeda, jutustada tekstilähedaselt ja kokkuvõtlikult;
- oskab pildi põhjal jutustada ja pilti kirjeldada;
- oskab lihtsa tabeli sisu sõnadega kokku võtta;
- eristab uudist ja reklaami;
- oskab nimetada vähemalt 12 eesti ja väliskirjanikku, on igapäevast lugenud vähemalt ühe teose;
- teab muinasjutu, muistendi, kõnekäänu, valmi, seiklusjutu iseloomulikke jooni;
- oskab eristada kirjandusliike: proosa, luule, draama;
- oskab sõnastada luuletuse teemat, kirjeldada meeleolu;
- oskab esitada luuletust või proosakatkendit; esineda dialoogis;
- vormistab kirjalikud tööd korrektselt;
- oskab leida raamatukogust soovitud raamatut.

7.- 9. klassis eesti keele ja kirjanduse õpitulemused

- oskab rakendada häälikuõigekirja reegleid, õigesti kasutada suurt ja väikest algustähte, sõnu kokku ja lahku kirjutada;
- oskab õigesti kasutada käändeid ning pöörd sõna käändelisi ja pöördelisi vorme;
- oskab kirjavahemärgistada koondlauset; rind- ja põimlauset (v.a keerulised segaliitlauseid); lihtsamat lauselühendit; otse- ja kaudkõnet;
- oskab levinumaid eestikeelseid lühendeid tekstis lugeda ja kirjas kasutada;
- tunneb üldjoontes eesti keele grammatilist ehitust;
- oskab kõnelemisel ja kirjutamisel valida sobivaid keelevahendeid vastavalt suhtluseesmärkidele;
- oskab leida õigekeelsussõnaraamatust vajalikku teavet sõnade tähenduse, õigekirjutuse, vormimoodustuse, kasutusvaldkonda kohta;
- oskab leida kuuldust ja loetust olulist teavet, tuua välja probleeme, teha kokkuvõtet;
- oskab teksti liigendada;
- teab eri liiki tekstide eripära ja eesmärgi;
- oskab eristada põhilisi ajakirjandusžanre: uudis, juhtkiri, arvamus, kuulutus, reklaam;
- oskab eristada fakti ja arvamust;
- oskab kirjutada lugu, kirjeldust, lihtsamat arutlust; uudist; avaldust, elulookirjeldust, referaati;
- oskab koostada kõnet või lühiettekannet ning seda esitada;
- oskab suulises ja kirjalikus suhtlemises arvestada partneri iga, tutvusastet, olukorra ametlikkust;
- teab kirjanduse põhimõisteid: eepika, lüürika, draamatika; eepos, jutustus, romaan, luuletus, näidend; komöödia, tragöödia, draama; teema, karakter, dialoog; kompositsioon, stiil;
- teab rahvaluule liike, oskab eristada rahvaluulet ilukirjandusest;
- teab romantismi ja realismi mõistet, nende tunnuseid ning tuntumaid esindajaid;
- teab tuntumaid eesti ja väliskirjanikke, on lugenud vähemalt 12 ilukirjandusteost;
- oskab lühidalt tutvustada 2–3 pikemat proosa- või draamateost, määratleda teemat, iseloomustada nende tegelasi, teose üle arutleda;
- oskab interpreteerida ja esitada luuletust;
- tunneb tekstist ära olulisemad kujundid: algriimi, võrdluse, isikustamise, metafoori, korduse;
- teab paikkonna kirjanduse ja kultuuriloo tuntumaid esindajaid, oskab nendest rääkida.